SYTHETIC VS. ANALYTICAL IN ROMANIAN AND ENGLISH VERBAL STRUCTURES. DIACRONICAL CONSTRASTIVE RESEARCH UPON THE OLD LANGUAGE

Larisa Bulai, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Our paper analyses the situation of the verbal structures in Romanian and in English, in contrast, during the period of the 16th – 18th centuries. Comparing the situation in each of the two languages, we can state a visible contrast between a predominant synthetic language and an analytical one. Thus, we identify more synthetic verbal structures in the Modern English written in the period of the 16th century. These forms containing endings as "–(e)st" (for the Present Simple, second person singular) or "-(e)th" (for the Present Simple, third person singular) are present more often in the written language of the 16th century than in the written language of the 18th century. On the other hand, in Old Romanian we identify a different situation. Here we find more analytic verbal structures in the language written during the 16th century as "imperfect perifrastic" structures, "mai mult ca perfect perifrastic" structures, "perfect simplu perifrastic" structures etc. Until the 18th century, the number of these analytic verbal structures decreases and at the beginning of the 19th century we can state that some of these periphrastic forms have already totally disappeared in the written Romanian language. Our paper exposes some of the most important changes the verbal structures in the two languages have suffered during this period and analyses them contrastively.

Keywords: verbal structure, synthetic verbal structure, analytic verbal structure, diachronic linguistics, contrastive study.

Preliminarii

Limba română, astăzi predominant sintetică, a avut tendinţa de a se îndrepta înspre analitism, în perioada de început a textelor scrise, respectiv perioada secolelor al XVI-lea – al XVII-lea. Această tendinţă este evidentă în structura construcţiilor verbale prezente în scrierile păstrate din aceste secole. Chiar dacă unele dintre aceste construcţii analitice se păstrează şi pe parcursul secolului al XVIII-lea, se constată totuşi o scădere a numărului lor, fie printr-o utilizare mai rară a unor construcţii perifrastice, fie prin renunţarea completă la utilizarea unora dintre acestea.

În limba engleză veche existau multe forme verbale sintetice. Limba engleză cunoaşte însă, o evoluţie în perioada secolelor al XVI-lea – al XVII-lea. Evoluţia se realizează prin renunţarea la unele sufixe gramaticale specifice (de exemplu, sufixul *–(e)th* pentru timpul prezent, persoana a II-a, singular dispare odată cu forma pronominală veche de persoana a II-a singular, *thou*) sau prin păstrarea doar a unei părţi din aceste sufixe (de exemplu, din sufixul *–(e)st* folosit pentru marcarea persoanei a III-a, singular la timpul prezent, se păstrează, în limba

BDD-A22375 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:36 UTC)

modernă, doar sufixul –*(e)*s)[1]. Evoluţia dinspre sintetic înspre analitic are ca finalitate caracterul predominant analitic al limbii engleze actuale, iar „ceea ce frapează este transformarea englezei dintr-o limbă cu o morfologie flexionară elaborată (unele lexeme având douăsprezece sau mai multe forme) într-una în care flexiunea joacă un rol mult mai limitat" (Carstairs 2002: 100).

Pentru studiul nostru diacronic contrastiv am folosit un corpus de texte religioase vechi preluate din ambele limbi, română şi engleză. Exemplele selectate din textele folosite sunt analizate contrastiv cu scopul de a sublinia asemănările şi deosebirile dintre cele două limbi în ceea ce priveşte exprimarea timpurilor şi a modurilor verbale. În perioada secolelor al XVI-lea – al XVIII-lea, se constată astfel, pe baza exemplelor preluate din texte scrise religioase, predominanţa asemănărilor în defavoarea deosebirilor între structurile verbale din cele două limbi, română şi engleză. Dacă astăzi româna a devenit o limbă predominant sintetică[2], în perioada analizată ea cunoştea numeroase structuri perifrastice compuse şi supracompuse, al căror număr s-a diminuat treptat, „în ciuda răspândirii lor în limba română veche şi în unele graiuri populare actuale, formele supracompuse nu au intrat toate în normele limbii literare moderne" (Frâncu 1984: 23-24). La rândul său, engleza păstra încă morfeme gramaticale vechi în structuri verbale sintetice şi nu prezenta o regularitate în folosirea auxiliarelor în structuri verbale negative sau interogative[3]. În plus, structurile verbale cu aspect continuu / progresiv erau încă destul de rare (înregistrăm exemple frecvente de past continuous, foarte rar însă, exemple de present continuous, present perfect continuous, past perfect continuous sau future continuous).

1. Exprimarea prezentului

1.1 Prezent vs. Present Simple

Formele verbale de prezent se construiesc sintetic, atât în română, cât şi în engleză, unde morfemele flexionare existente încă din perioada secolelor al XIV-lea - al XV-lea: *-e, -(e)st, -(e)th*, continuă să apară. Aceste morfeme flexionare (en. *„endings"*) apar şi în texte din secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea, până la stabilizarea normelor actuale ale limbii. Astăzi se păstrează doar *-(e)s* final specific persoanei a III-a singular. În limba română, prezentul este şi se menţine sintetic pe toată durata celor trei secole analizate, fiind un timp „*simplu*" care prezintă diferite „dezinenţe de persoană şi număr" (Irimia 2008: 262), ca în exemplele:

Dereptu *grăescu* voao că nu e lesne a întra bogatulu în împărăţiia ceriului. (Coresi 1581: 288); Tu ce *grăeşti* de tineşu, c'au deşchisu ochii tăi? (Coresi 1581: 171); Aşa şi sfântulu duhu den ceriu deştinge, adapă şi *hrăneaşte* sufletulu (Coresi 1581: 192); noi *ştimu* că omulu acesta

[1] Se vorbeşte despre un proces de renunţare treptată la terminaţii (loss of endings) în favoarea construcţiilor analitice, în contextul în care „engleza veche era o limbă sintetică" (GLE IV 2011: xxix). Sintetismul specific limbii engleze vechi se caracteriza printr-un „sistem flexionar extrem de bogat (...) formele verbelor variau după persoană, număr, mod, timp etc" (GLE IV 2011: xxix).

[2] În ceea ce priveşte formele verbale din limba română actuală, „în ansamblul conjugării actuale, mijloacele sintetice (afixele legate) coexistă cu cele analitice (afixe mobile, operatori şi clitice) (...) Direcţia de evoluţie a sistemului flexionar verbal în trecerea de la latină la română a fost cea a extinderii analitismului (este relevantă marcarea pasivului şi a viitorului, sintetice în latină, dar analitice în română; este, de asemenea, semnificativă marcarea modurilor şi a timpurilor „tinere": condiţionalul, prezumtivul, perfectul compus, care nu existau în latină, iar, în română, au primit o marcare exclusiv analitică). Deşi această direcţie de evoluţie este, în ansamblu, evidentă, ponderea mijloacelor afixale sintetice continuă să fie puternică în româna actuală" (GALR I 2008: 324-325).

[3] In modern English it is not even possible to say: **I like not it. / *We saw not him*. Instead, the corresponding negative sentences, like all negative sentences, contain an auxiliary, one of the forms of DO: *I don't like it. / We didn't see him.* (Palmer 1997: 16-17).

BDD-A22375 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:36 UTC)

păcătosu iaste. (Coresi 1581: 166-167); oamenii ce *lucrează* păcatului, cu flămânzie se topescu şi se lipsescu (Coresi 1581: 25); în ce chip *faceţi* voi, aşa va face adunarea Domnului (BB, *Num,* 15, 12-13); Mi să pare că *văz* corabiia apostolilor (Ivireanul 1972: LV); De *sîntemu* veciniloru ocară (Dosoftei 1673: 267).

versus

That which I *speake* to you in the darke (Matthew 1582: 26); Why *speakest* thou to them in parables? (Matthew 1582: 34); your heavenly father *feedeth* them (Matthew 1582: 16); and we *know* that sinners God doth not heare (Matthew 1582: 246); he is risen from the dead, and therefore vertues *worke* in him (Matthew 1582: 38); Now I *know* that the Lord is greater then all gods (KJB, *Exo*, 18, 11).

Formele de negativ şi interogativ, astăzi construite în mod analitic cu ajutorul operatorului *do(es)*, în limba secolelor al XVI-lea – al XVIII-lea, au uneori structură sintetică asemeni formelor similare din limba română:

au *nu ştii* că câtu zideşti tu, veni-va moartea spre tine. (Coresi 1581: 401); Carii *nu voru* de tine să ştie (Dosoftei 1673: 268).

versus

you *know not* when the lord of the house commeth (Matthew 1582: 123); he *beareth not* the sword in vain (BCP 1717: 21); the sonne of man *hath not* where to lay his head (Matthew 1582: 20); Every one that heareth the word of the kingdom and *understandeth not*, there cometh the wicked one (Matthew 1582: 35).

Alteori, însă, apar şi forme analitice pentru negativ şi interogativ. Uneori, cu scopul de a întări afirmaţia, operatorul *do(es)* este folosit şi în propoziţii afirmative. În limba română, prezentul este „o formă sintetică, un timp simplu" (Irimia 2008: 262), atât în afirmaţii, cât şi în negaţii şi interogaţii, ca în exemplele următoare:

Deci mă *rogu* tuturoru credincioşiloru (Coresi 1581: 323); Leage una va fi voao şi celor nemearnici, celor ce *şăd* lîngă voi (BB, *Num,* 15, 13); Şi măestrulu încă *moare* (Dosoftei 1673: 160); De *sîntemu* veciniloru ocară (Dosoftei 1673: 267); ne bucurăm de iale, ca de mare avuţie şi-i *lăudăm* cătră toţi (Ivireanul 1972: 81); Şi cînd mergem să ne ispoveduim *nu spunem* duhovnicului că mîncăm carnea şi munca fratelui nostru (Ivireanul 1972: 94).

versus

For them *doe* I *pray:* Not for the world *doe* I *pray*, but for them. (Matthew 1582: 266); I *doe honour* my Father (Matthew 1582: 244); *Doe not* we *say* wel that thou art a Samaritane, and hast a diuil? (Matthew 1582: 244); I *doe make* them know the statues of God (KJB, *Exo,* 18, 16); when the Lord *doth make* thy thigh to trot, and thy belly to swell (KJB, *Num,* 5, 21); Thou art the God that *doest wonders* (Coverdale 1662: 56); Unto thee, O God, *do* we *give* thanks (BCP 1717: 228).

1.2 Prezent vs. Present Continuous

În limba engleză a secolelor al XVI-lea – al XVIII-lea înregistrăm şi formele analitice ale timpului present continuous, rare, dar care evoluează cantitativ pe durata perioadei analizate, până când aceste forme ajung să fie foarte frecvente în vorbire şi în textele scrise din limba actuală. O formă temporală similară nu este înregistrată în limba română, unde cunoaştem o singură expresie a acţiunilor prezente, reprezentate în limbă prin timpul verbal prezent:

dară cându te *rogi* şi cu blăstemu spr'inşii, câtu rău iaste (Coresi 1581: 328); Leage una va fi voao şi celor nemearnici, celor ce *şăd* lîngă voi (BB, *Num,* 15, 13); Şi măestrulu încă *moare*

BDD-A22375 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:36 UTC)

(Dosoftei 1673: 160); ne bucurăm de iale, ca de mare avuţie şi-i *lăudăm* cătră toţi (Ivireanul 1972: 81).

versus

And when you *are praying*, speake not much (Matthew 1582: 15); The testimonies that thou hast commanded *are exceeding* righteous and true. (Coverdale 1662: 90); The Lord shall laugh him to scorn; for he hath seen that his day *is coming*. (Coverdale 1662: 30).

2. Exprimarea trecutului

2.1 Perfect compus vs. Past Simple

Timp cu precădere sintetic în limba engleză actuală, timpul past simple prezintă şi forme analitice, în negaţii, interogaţii, dar chiar şi în afirmaţii, unde, ca şi în cazul timpului present simple, verbul auxiliar („dummy auxiliary *did*"), este folosit cu scopul de a întări cele afirmate. În limba română, acţiunile trecute, încheiate, exprimate în limba engleză prin formele de past simple, se exprimă cu ajutorul formelor unui „timp compus, cu structură analitică" (Irimia 2008: 267), construit cu ajutorul verbului auxiliar *a avea* şi participiul verbului de conjugat. Aceste forme aparţin paradigmei timpului perfect compus, ca în exemplele următoare:

Că iaste Dumnezeu spre loculu acesta, eu n'*am ştiutu*. (Coresi 1581: 230); *Făcut-ai* tu unulu inimile loru! (Coresi 1581: 61); Pavelu *grăit-au* că nu toţi amu ce-su den Izrailu, aceia-su Izrailteani. (Coresi 1581: 498); Că leagea *au zisu* să iubimu vecinulu (Coresi 1581: 390); la dumnezeiasca nuntă *venit-amu* (Coresi 1581: 307); Iară săracii ce binevestiia, apostolii *zis-au* (Coresi 1581: 525); Dumnezeu *au făcut* doi luminători mari" (Ivireanul 1972: 57); Tu *ai îmbătrînit, ai îndălungat* zilele, şi pămîntul *au rămas* mult foarte la moştenire. (BB, *Iisus Navi*, 13, 1-2).

versus

All these things Iesus spake in parables to the multitudes, and without parables he *did not speake* to them. (Matthew 1582: 36); a seller of purple of the citie of the Thyatirians, one that worshipped God, *did heare*: whose hart our Lord opened (Matthew 1582: 340); And they came and filled both shippes, so that they *did sinke*. Which when Simon Peter *did see*, he fel downe (Matthew 1582: 148); All these things Iesus spake in parables to the multitudes, and without parables he *did not speake* to them. (Matthew 1582: 36); I *did call* upon the Lord with my voice and he heard me out of his holy hill. (BCP 1717: 220); and they that *did see* me without, conveyed themselves from me. (Coverdale 1662: 25); Thou *didst turn* thy face from me, and I was troubled. (Coverdale 1662: 24).

În paralel cu formele analitice de past simple, înregistrăm şi forme sintetice, atât ale verbelor regulate, cât şi ale verbelor neregulate, păstrate până astăzi. În exemplele următoare, se poate observa structura sintetică a timpului past simple în contrast cu structura analitică a perfectului compus românesc:

Că iaste Dumnezeu spre loculu acesta, eu n'*am ştiutu*. (Coresi 1581: 230); *Făcut-ai* tu unulu inimile loru! (Coresi 1581: 61); Pavelu *grăit-au* că nu toţi amu ce-su den Izrailu, aceia-su Izrailteani. (Coresi 1581: 498); Că leagea *au zisu* să iubimu vecinulu (Coresi 1581: 390); la dumnezeiasca nuntă *venit-amu* (Coresi 1581: 307); Iară săracii ce binevestiia, apostolii *zis-au* (Coresi 1581: 525); Şi fu după ce s-*au auzit* la Sanavalat şi Tovia şi la Ghisam Arapul şi la ceialalţi vrăjmaşi ai noştri că *am zidit* zidul, şi n-*au rămas* la ei răsuflare (BB, *Nee,* 6, 1); De i-*au omorâtu*-i fără vină (Dosoftei 1673: 169).

versus

BDD-A22375 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:36 UTC)

That I never *knew* you depart from me (Matthew 1582: 18); What, wilt thou kil me, as thou *didst* yesterday kil the Aegyptians? (Matthew 1582: 307); I *came not* to call the iust (Matthew 1582: 150).

it was covered before them, and they *perceived* it *not* (Matthew 1582: 165); when he *entered* into the boate, his Disciples *folowed* him (Matthew 1582: 20); But they *said* to him, we neither *received* letters (Matthew 1582: 371); And it *came* to passe on the morrow, that Moses *sate* to iudge the people: and the people *stood* by Moses (KJB, *Exo*, 18, 13); I did call upon the Lord with my voice, and he *heard* me out of his holy hill. I *laid* me down and *slept*, and *rose* up again; for the Lord *sustained* me. (Coverdale 1662: 9); I was daily with you in the temple, teaching & ye *took* me *not* (BCP 1717: 33).

2.2 Imperfect vs. Past Continuous

Analizând în paralel forma de past continuous cu forma de imperfect perifrastic[4] românesc din limba veche, găsim o mare asemănare structurală între acestea. Asemănarea se concretizează prin punerea în paralel a formelor analitice de imperfect din limba română veche, construite cu ajutorul verbului *a fi* şi verbul de conjugat la gerunziu şi a formei continue a trecutului englezesc:

dentru o împreunare a credinţeei ce *era lăcuindu* ei se întorcŭ (Coresi 1581: 3); Nimea nu cuteza cătră Hristosu să aducă pre ei. Că în morminte amu *era lăcuindu* (Coresi 1581: 235); Şi *era suspinându* şi tremura pre pământu (Coresi 1581: 245); Că prilăstire ştiinţa şi nălucitură vrutu-le-a părea ce-*au fostu fiindu* de Hristosu (Coresi 1581: 534); iară Cain *era lucrînd* pământul (BB, *Fac*, 4, 3); Şi *era zidind* cetate (BB, *Fac*, 4, 17); Irod, împărat Iudeii, carele *au fost avînd* muiare pre Mariamna (Ivireanul 1972: 317).

versus

For he *was teaching* them as having power (Matthew 1582: 19); he *was teaching* in their synagogue on the Sabboths (Matthew 1582: 178); when we *were sailing* away, laded us with necessaries (Matthew 1582: 371); not serving to the eie, as it *were pleasing* men (Matthew 1582: 524); As he *was following* the ewes with their young, he took him (Coverdale 1662: 58); Then Herod when he saw that he was mocked of the wisemen, *was exceeding* wroth and sent forth (BCP 1717: 17).

Forma sintetică de imperfect românesc, care a coexistat cu forma perifrastică, a rezistat şi s-a păstrat în limba modernă în detrimentul celeilalte şi se află în contrast cu structura analitică a timpului past continuous:

Doamne, iată, cela ce *iubiiai*, boleaşte! (Coresi 1581: 94); Aşa amu şi Hristosŭ *făcea*. Spre cruce *grăiia* (Coresi 1581: 340); eri ne *răstigniiamu*, iară astăzi ne proslăvimu! (Coresi 1581: 117); În pustiiul acesta vor cădea oasele voastre, şi toată socoteala voastră, şi cei număraţi ai voştri, den 20 de ani şi în sus, cîţ *cîrtiia* asupra Mea. (BB, *Num*, 14, 29-30); Şi *era* fiii lui Israil în pustie şi aflară om adunînd leamne în ziua sîmbetii. (BB, *Num,* 15, 30-31); Că atîta *doriia* de păharul acesta a-l bea, cît acea puţină vreme ce mai *era* să treacă pînă a-l bea, îi *părea* că sînt mii de ani.(Ivireanul 1972: 13); Şi cînd era Hristos pre pământ *zicea* cătră apostoli (Ivireanul 1972: 100).

versus

[4] „Imperfectul perifrastic de tipul *era mergînd* este folosit frecvent în toate variantele literare, fiind mai expresiv decât cel sintetic." (Frâncu 2009: 105).

BDD-A22375 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:36 UTC)

For he *was teaching* them as having power (Matthew 1582: 19); he *was teaching* in their synagogue on the Sabboths (Matthew 1582: 178); when we *were sailing* away, laded us with necessaries (Matthew 1582: 371); not serving to the eie, as it *were pleasing* men (Matthew 1582: 524); I became dumb, and opened not my mouth; for it *was* thy *doing*. (Coverdale 1662: 32); Have I not remembered thee in my bed, and thought upon thee when I *was waking*? (Coverdale 1662: 46); Then Herod when he saw that he was mocked of the wisemen, *was exceeding* wroth and sent forth (BCP 1717: 17).

2.3 Perfect simplu perifrastic vs. Past Continuous

Structura formelor de perfect simplu perifrastic[5] din limba română veche, forme inexistente în limba română actuală scrisă, este una analitică, asemeni formelor de trecut cu aspect continuu din limba engleză:

Şi *fu auzind* sluga lui Avraam cuvintele lor (BB, *Fac*, 24, 52); Şi *fu fiind* ei în cale (BB, *Împ II,* 13, 30); Daniilu prorocu spământu-se şi *cutremuratu fu* (Coresi 1581: 38).

versus

Then Herod when he saw that he was mocked of the wisemen, *was exceeding* wroth and sent forth (BCP 1717: 17); when we *were sailing* away, laded us with necessaries (Matthew 1582: 371); not serving to the eie, as it *were pleasing* men (Matthew 1582: 524).

2.4 Perfect compus vs. Present Perfect Simple

Forma exclusiv analitică de present perfect simple exprimă acţiuni trecute, dar care au urmări sau rezultate în prezent. În limba română, acest tip de acţiuni este exprimat uneori cu ajutorul perfectului compus, care este, ca şi present perfect simple, un timp cu structură analitică. Oferim câteva exemple sugestive:

Că iaste Dumnezeu spre loculu acesta, eu n'*am ştiutu*. (Coresi 1581: 230); *Făcut-ai* tu unulu inimile loru! (Coresi 1581: 61); la dumnezeiasca nuntă *venit-amu* (Coresi 1581: 307); Dumnezeu *au făcut* doi luminători mari (Ivireanul 1972: 57); Şi iarăşi acestaş Dumnezeu, făcîndu-se om, *au pus* alţi doi luminători (Ivireanul 1972: 57); Şarpele m-*au amăgit* şi *am mâncat.*" (BB, *Fac,* 3, 13-14).

versus

We *have piped* to you, and you *have not danced*; we *have lamented*, and you *have not wept*. (Matthew 1582: 157); I *have praied* for thee (Matthew 1582: 202); For him the Father, God, *hath signed* (Matthew 1582: 234); ye *have heard* the blasphemy what think ye? (BCP 1717: 33); Preserve me, O God, for in thee *have* I *put* my trust. (BCP 1717: 223); if ye *have heard* of the dispensation of the grace of God (BCP 1717: 19); thou *hast broken* the teeth of the ungodly (Coverdale 1662: 9); the Lord *hath chosen* to himself the man that is godly (Coverdale 1662: 9); I have considered the days of old (Coverdale 1662: 56); I have bene an alien in a strange land (KJB, Exo, 18, 3); the whole house of Israel, bewaile the burning which the Lord hath kindled. (KJB, Lev, 10, 6).

2.5 Mai mult ca perfect vs. Past Perfect Simple/ Pluperfect

Ca şi în cazul imperfectului perifrastic, mai mult ca perfectul perifrastic[6] existent în limba română veche exprimă acţiunile trecute cele mai îndepărtate faţă de momentul evocării lor. În

[5] Frâncu pune existenţa acestei structuri verbale perifrastice pe baza necesităţii lor în traduceri, exprimând „fidelitatea traducătorului faţă de textul din originalul slavon şi indirect grecesc" (Frâncu 2009: 111).

[6] „Mai frecvent decât mai mult ca perfectul sintetic este, mai ales în variantele nordice ale limbii literare, cel perifrastic, care cunoaşte patru forme: a) forma de tipul *era auzit* (= *auzisem*), compusă din auxiliarul *a fi* la imperfect şi participiul trecut (...), b)

BDD-A22375 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:36 UTC)

limba engleză, acest tip de acţiuni este exprimat cu ajutorul timpului pluperfect / past perfect simple. Ambele timpuri prezintă, în limba secolelor al XVI-lea – al XVIII-lea, structură analitică:

Celu bolnavu de la lacu întru Iudei au fostu, şi 38 de ai *au fostu zăcutu* (Coresi 1581: 58); Şi *era rămasŭ* şi *lăsatŭ,* dentru fugirea şi răsipirea ce-au fostŭ atunce spre apostoli (Coresi 1581: 131); Era Vithaniia aproape de Ierusalimŭ, ca doasprăzeace mile; şi mulţi *era veniţi* cătră Martha şi Mariia, să mângâe eale de fratele lorŭ (Coresi 1581: 95); Toţi aceştea *au fost luat* muieri striine, şi sînt dentru aceastea muieri carele au născut dentru ei fii. (BB, *Esd,* 10, 44); Iisus Hristos *au fost fugit* la Eghipet cu maică-sa şi cu Iosif (Ivireanul 1972: 318); Iară Pavel *au fost stătut* luminătoriu mai mic (Ivireanul 1972: 62).

versus

when Iesus *had* fully *ended* these wordes, the multitude were in admiration upon his doctrine (Matthew 1582: 18); when he *had praied,* and imposed hands on him, he healed him (Matthew 1582: 371); when they *had examined* me, would have released me (Matthew 1582: 371); Elias will come to save him Jesus, when he *had cryed* again (BCP 1717: 31); So they went neere, and caried them in their coats out of the campe, as Moses *had said.* (KJB, *Lev*, 10, 5); And knew her not till she *had brought* forth, her first born son (BCP 1717: 18); When Herod the King *had heard* these things, he was troubled (BCP 1717: 19).

Formele sintetice ale mai mult ca perfectului românesc, cele care s-au păstrat în limba română literară modernă, au coexistat cu formele perifrastice în limba veche. Structura mai mult ca perfectului sintetic este în contrast cu structura analitică a timpului past perfect simple din limba engleză, după cum se poate observa şi în exemplele următoare:

propoveduiia câte *făcuse* lui Isusu (Coresi 1581: 378); Că şi veşmintele lui însuşu preacurata muma Domnului cu mâinile ei *făcuse*-le şi le dărui lui. (Coresi 1581: 97); Şi pre Lazaru mai nainte-lu *uitase*, şi între poarta lui au fostu zăcându şi topitu de foame (Coresi 1581: 370); Că corabiia o *închisese* Dumnezeu pre dinafară şi *luase* chieile (Ivireanul 1972: 93).

versus

And he that *had gone* downe first into the pond (Matthew 1582: 229); Iesus therfore *had listed* up his eies (Matthew 1582: 232); they *had seen* what a signe Iesus *had done* (Matthew 1582: 233); Moses father in law, heard of all that God *had done* for Moses, and for Israel his people, and that the Lord *had brought* Israel out of Egypt (KJB, *Exo*, 18, 1); And knew her not till she *had brought* forth, her first born son (BCP 1717: 18); When Herod the King *had heard* these things, he was troubled (BCP 1717: 19).

3. Exprimarea viitorului

3.1 Viitor 1 vs. *Will* Future

Structura timpului viitor 1 este una analitică în ambele limbi avute sub observaţie în studiul nostru, după cum arată exemplele:

Nepriceperea minţii mele îi *voiu asemîna* cu cei doi luminători mari (Ivireanul 1972: 57); Pentru că nu vă *veţi închina* la alţi dumnezei (BB, *Ieş*, 34, 14); *Fi*-i-*va* truda ne'ncetată - Că la iad nu *va fi* plată - Acolo n'*a vedia* moarte - Să gîndească că-l *va scoate* (Dosoftei 1673: 160); Doamne, de *va durmi*, mântuitu *va fi.* (Coresi 1581: 95).

versus

forma de tipul *am fost mers* (= *mersesem*), compusă din perfectul compus al auxiliarului *a fi* şi participiul trecut al verbului (...), c) forma de tipul *fusese zis* (= *zisese*), compusă din mai mult ca perfectul auxiliarului *a fi* şi participiul trecut (...), d) forma cu imperfectul verbului *a avea* şi participiul trecut" (Frâncu 2009: 114-115).

BDD-A22375 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:36 UTC)

I *will arise* and *go* to my father, and *will say* unto him. (BCP 1717: 1); *Will* thou then *not be* afraid of ye power? (BCP 1717: 21); thou *shalt teach* them ordinances and lawes, and *shalt shew* them the way (KJB, *Exo*, 18, 20); when I call upon the Lord, he *will hear* me (Coverdale 1662: 9); I *will goe* before you into Galilee. (Matthew 1582: 76); I *will not drinke* from henceforth of this fruite of the vine (Matthew 1582: 76).

4. Imperativul

Formele verbale de imperativ sunt construite, în cele mai multe cazuri, în mod sintetic în ambele limbi analizate, atât în enunţuri afirmative, cât şi în enunţuri negative:

Cine mă feace sănătosu, elu-mi zise: *ia*-ţi patulu tău şi *îmblă.* (Coresi 1581: 147); *Pocăiţi*-vă, că se apropie împărăţiia ceriului! (Coresi 1581: 5); *veniţi* să ucidemŭ elŭ (Coresi 1581: 299); *Ziceţi* chemaţilorŭ (Coresi 1581: 301); *Duceţi*-vă amu în eşitulŭ drumurelorŭ, şi câţi veţi afla, *chemaţi*-i la nuntă (Coresi 1581: 303); Părinte, *iartă* lorŭ, că nu ştiu ce facŭ! (Coresi 1581: 340); *Ascultaţi*, creştiniloru, cumu leanea noastră rădică-o sfântulu (Coresi 1581: 119); Fraţiloru, *veseliţi-vă* în Domnulu (Coresi 1581: 119);*Cruţă* fiii celoru prinşi în laţe (Dosoftei 1673: 269); *Ciopleaşte*-ţi ţie doao lespezi de piatră, ca şi ceale dentîiu, şi te *suie* la Mine în munte (BB, *Ieş*, 34, 1); *Fiarbeţ* carnea în curtea cortului mărturiei, în loc sfînt, şi acolo veţ mînca pre ea (BB, *Pre*, 8, 31); *Veniţi* după mine şi voiu face pre voi păscari de oameni. / *Începeţi* de a vă trudi deasupra mării cei neînsufleţite. *Mutaţi* pentru dragostea mea meşterşugul cel păscăresc pre pământ. Acolea pre dînsul *trimiteţ* şi vă *întindeţ* mrejile. *Vînaţ* pentru mine vînatul credinţii. (Ivireanul 1972: 5); Şi luînd-o, *du*-te! (BB, *Fac*, 12, 20).

versus

let them come, & *let* us out themselves (Matthew 1582: 341); And when you are praying, *speake not* much (Matthew 1582: 15); *Be not* careful therfore for the morow (Matthew 1582: 16); *Aske*, and it shal be given you; *seeke*, and you shal finde, *knocke*, and it shal be opened to you (Matthew 1582: 17); *Arise, take up* thy bedde, and *goe* into thy house (Matthew 1582: 22); *Doe* thyself no harme (Matthew 1582: 341); *Goe* you up to this festival day (Matthew 1582: 239); *Hearken* now unto my voyce (KJB, *Exo*, 18, 19); *Be* thou for the people to Godward (KJB, *Exo*, 18, 19); *Hear* me when I call, O God (Coverdale 1662: 9); *Stand* in awe, and *sin not*; *commune* with your own heart, and in your chamber, and *be* still (Coverdale 1662: 9); *Spare* thou them, O God, which confes their faults. *Restore* thou them that are penitent. (BCP 1717: 2).

Înregistrăm, însă, şi forme analitice de imperativ negativ în limba engleză a secolelor al XVI-lea – al XVIII-lea, care se află în contrast cu formele negative de imperativ românesc care sunt exclusiv sintetice:

Omu eşti, *nu fii* fiară! (Coresi 1581: 328); *Nu* te *teame*, de acmu vânătoriu de oameni veri fi. (Coresi 1581: 329-330); *Nu număra* zilele postului (...) *nu* te *întrista* (Ivireanul 1972: 101).

versus

Doe not touche me, for I am not yet ascended to my Father (Matthew 1582: 274); *Do not* you *say* that yet there are four moneths (Matthew 1582: 226).

5. Infinitivul

BDD-A22375 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:36 UTC)

Formele verbale infinitivale, extrem de frecvente în varianta veche a limbii române datorită faptului că apăreau şi în locul conjunctivului[7], sunt construite analitic. Şi în limba engleză structura infinitivului este una analitică, după cum se observă în exemplele:

Spăsenia amu cheamă-o Domnulu dragostea vieţei, şi de grija ceştii lumi şi de pohta ei *a te feri* şi *a fugi*. (Coresi 1581: 72); Pentru aceaia se cădea şi taina sfinteei învieri aiavea şi cu cinste *a se adevăra* şi *a se spune* şi *a* se *arăta* (Coresi 1581: 97); Şi te apropie pre tine şi pre toţi fraţii tăi, feciorii lui Levi, împreună cu tine, şi cercaţ *a preoţi?* (BB, *Num,* 16, 10-11); Iară de va muri den dobitoacele care iaste voao slobodă *a mînca* acesta, cela ce se va atinge de mortăciunile lor necurat va fi pînă în sară. (BB, *Pre,* 11, 39); Încetaţi de *a* vă *trudi* deasupra mării cei neînsufleţite (Ivireanul 1972: 5); Aşijderea şi cînd au început *a ploa* ar fi putut Dumnezeu numai într-o zi să facă potopul (Ivireanul 1972: 93).

versus

But I ſay to you „not *to sweare* at al (Matthew 1582: 13); maketh her *to committe* adoutrie (Matthew 1582: 13); It is not lawful for thee *to have* her (Matthew 1582: 38); you have skil *to discerne* (Matthew 1582: 44).

6. Participiul

Construcţiile participiale se formează în limba română în mod sintetic, primind la final sufixele gramaticale specifice *-t, -s* şi reprezintă „un perfect absolut, opunîndu-se, din această perspectivă, gerunziului, un prezent absolut" (Irimia 2008: 301). În limba engleză, forma sinonimă este cea de participiu trecut, care se construieşte sintetic cu terminaţia *-ed* în cazul verbelor regulate sau are formă neregulată, ca în exemplele*:*

Adevăru grăescu voao, că *făcutu* unora aceştea fraţi ai miei mai mici, mie *făcutu* (Coresi 1581: 34); Iară de e jumătate *stricatu,* necuratu pare-i-se că va fi (Coresi 1581: 427); Cu sălaşu de ape cei *făcut* cu mâna (Dosoftei 1673: 50); Adunaţi-vă şi vă legaţi împreună, limba cea *necertată* (BB, Sofonia, 2, 1-2); Iar corăbiiariul iaste *ştiut* de toţ (Ivireanul 1972: 181); Şi pentru aceasta acea a lui David s-au arătat *priimită* şi a lui Saul s-au defăimat. (Ivireanul 1972: 217).

versus

and it shal be *done* to you (Matthew 1582: 262); they desired Pilate that their legges might be *broken*, and they might be *taken* away. (Matthew 1582: 272); the soules, they shall not be *eaten* (KJB, *Lev*, 11, 13); And all drinke that may be *drunkein* every such vessell (KJB, *Lev*, 11, 34).

Concluzii

Lucrarea de faţă prezintă o imagine sumară asupra situaţiei complexe a varietăţii de construcţii verbale existente în perioada secolelor al XVI-lea – al XVIII-lea în limbile română şi engleză. Se poate observa, pe baza acestei scurte analize contrastive care poate fi aprofundată pentru un tablou mult mai amplu, o asemănare structurală destul de mare între formele verbale sintetice din limba română şi cele din limba engleză, precum şi între formele verbale analitice provenite din cele două limbi, în secolele analizate. De observat este faptul că, fiecare dintre limbile avute în vedere spre analiză, prezenta, în periaoda descrisă, o formă mult diferită faţă de forma actuală. Limba română, astăzi o limbă cu precădere sintetică, are în secolele al XVI-lea - al XVIII-lea, un pronunţat caracter analitic prin multitudinea de forme perifrastice ale timpurilor

[7] Infinitivul aflat în poziţia unui conjunctiv este foarte des întâlnit, mult „mai frecvent decât în zilele noastre, căci procesul de înlocuire a infinitivului prin conjunctiv era în plină desfăşurare" (Frâncu 2009: 128).

BDD-A22375 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:36 UTC)

care astăzi sunt exclusiv sintetice: de exemplu *imperfectul perifrastic, perfectul simplu perifrastic, mai mult ca perfectul perifrastic*. În acelaşi timp, limba engleză, distinctă astăzi prin multitudinea de timpuri construite cu verbe auxiliare care îi conferă un caracter analitic, cunoştea o mare diversitate de morfeme gramaticale specializate şi nu prezenta încă forme cu aspect continuu pentru multe dintre aceste timpuri.

Bibliografie

Izvoare

BB = *** *Biblia 1688*, ediția Mitropoliei Bucureștilor – sursa http://www.archive.org.

BCP 1717 = *** *The Book of Common Prayer*, 1717, John Stuart (editor), London.

Coresi 1581 = Coresi, 1581 - Coresi, *Carte cu învăţătură*, 1581, Publicată de Sextil Puşcariu şi Alexie Procopovici, Atelierele grafice SOCEC & Co., Societate anonimă, Bucureşti, 1914.

Coverdale 1662 = Coverdale, Miles, *Psalms*, 1662, Edited by W. S. Peterson, Valerie Macys, 2000.

Dosoftei 1673 = Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, 1673, Publicată de I. Bianu, Tipografia Academiei Române, Bucureşti, 1887.

Ivireanul 1972 = Ivireanul, Antim, *Opere*, Ediţie critică şi studiu introductiv de Gabriel Ştrempel, Editura Minerva, Bucureşti, 1972.

KJB = *** *King James Holy Bible*, 1611 – sursa http://www.archive.org.

Matthew 1582 = Matthew, *New Testament*, Rhemes, 1582.

Lucrări de referinţă

Barbu 1945 = Barbu, N. I., *Sintaxa limbii române după metoda istorico-stilistică*, Editura Gina, Bucureşti, 1945.

Carstairs 2002 = Carstairs-McCarthy, Andrew, *An Introduction to English Morphology: Words and their Structure*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2002.

CHEL III = *The Cambridge History of the English Language*, Vol. III: 1476-1776, edited by Roger Lass, Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

Comrie 1976 = Comrie, Bernard, *Aspect*, Cambridge: Cambridge University Press, 1976.

Comrie 1985 = Comrie, Bernard, *Tense*. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.

Crystal 1995 = Crystal, David, *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*, Cambridge: Cambridge University Press, 1995.

Frâncu 1967 = Frâncu, Constantin, *Din istoria perfectului simplu românesc: formele de persoana I şi a II-a plural cu sufixul -ră-*, în ALIL, XVIII 1967, p. 175-190.

Frîncu 1984 = Frîncu, Constantin, *Geneza şi evoluţia timpurilor verbale supracompuse în limba română* în ALIL, Tom XXIX 1983-1984 A Lingvistică, p. 23-62.

Frâncu 2009 = Frâncu, Constantin, *Gramatica limbii române vechi (1521-1780)*, Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2009.

GA 1966 = *** *Gramatica Limbii Române*, Al. Graur (coord.), Tiraj nou, Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, vol. I şi vol. al II-lea, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1966.

GALR 2008 = *** *Gramatica Limbii Române*, Valeria Guţu Romalo (coord.), Tiraj nou, revizuit, vol. I, Cuvântul, vol. al II-lea, Enunţul, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2008.

BDD-A22375 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:36 UTC)

GLE IV 2011 = *Gramatica limbii engleze*, iniţial publicată în 1962 de Catedra de Limba şi Literatura Engleză a Universităţii din Bucureşti, re-editată online în 2011 de C. George Sandulescu şi Lidia Vianu, Contemporary Literature Press, Bucureşti, 2011, Vol. 4, *Verbul I*.

Hoarță Cărăuşu 2012 = Hoarță Cărăuşu, Luminiţa, *Aspecte morfosintactice ale textelor religioase din secolul al XVI-lea* în „Philologica Jassyensia", An VIII, Nr. 1 (15), 2012, Philologia Parennis, p. 9-18.

Irimia 2008 = Irimia, Dumitru, *Gramatica limbii române*, ediţia a III-a revăzută, Editura Polirom, Iaşi, 2008.

Palmer 1997 = Palmer, F. R. (Frank Robert), *The English Verb*, Second Edition, Longman Group UK Limited, 1987, 8th impression 1997.

Mulţumiri / Acknowledgments

*Această lucrare a fost publicata cu sprijinul financiar al proiectului „Sistem integrat de îmbunătățire a calității cercetării doctorale și postdoctorale din România și de promovare a rolului științei în societate", POSDRU/159/1.5/S/133652, finanțat prin Fondul Social European, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

BDD-A22375 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:36 UTC)